

Mumia vie

de Erwin Kessler

2 comentarii

Acum câțiva ani, un Tânăr (și de altfel remarcabil) artist m-a rugat să-l prezint lui Ion Grigorescu, „înainte să fie prea târziu”, mi-a spus el, referindu-se la starea de sănătate aparent proastă a celui pe care îl socotea, de la distanță, un maestru. Siderat, i-am răspuns că-l știu pe Ion Grigorescu de foarte mult timp, iar el mereu a fost așa. Nu era „pe ducă”, cum se temea Tânărul discipol. Era chiar mai în putere ca altădată. Lucrul acesta se vedea de-atunci și se vede chiar mai bine acum, când Ion Grigorescu, la fel de retras, precar, umil și emaciat, se impune tot mai mult drept figură centrală a scenei artistice locale.

Mormând inaudibil dar inflexibil, Grigorescu rules: trecând peste expunerea sa în 2011 la Tate Modern și la Bienala de la Veneția, unde expoziția din pavilionul României a fost însăilită în jurul personalității sale, Ion Grigorescu s-a prins într-o cascădă de expoziții (în țară și în străinătate) în care pare invitatul ce aduce tacâmurile, sareau, piperul, tonul și starea întâlnirii, fie că aceasta este la Viena (galeria Mezzanine) sau București (atelierul propriu, transformat în galerie, cu expoziții împărțite-împărțite, precum cea recentă, cu Bogdan Vlăduță). Ion Grigorescu ieșe din carapacea de „recuperat”, în care a fost închis în anii '90, atunci când a fost reinventat de un Occident avid să găsească un dram de protest în arta românească antedecembriștă, și intră în aparatul de acoperat atenția, tipic zilelor noastre. Vampirizează îndeosebi artiști tineri, pentru a-și menține un tonus vital.

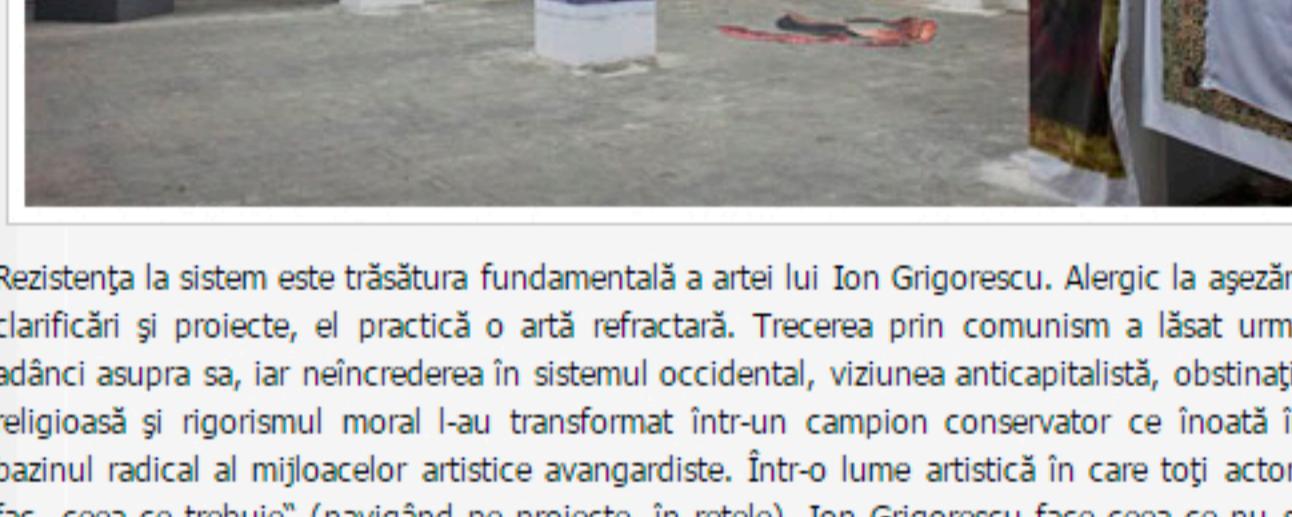
Rotita-n acest aparat este și Cortul diplomatic. Deși pornește de la (de)reglarea conturilor cu curatori-satrapii ai pavilionului României de la Veneția, Ion Grigorescu reușește să se aplete desedubătul acestei dispute, pentru a ataca racile estetice și filosofice mult mai adânci. E drept că atenția lumii artei locale a fost atrasă de marketingul scandalului promovat de partenerele de pavilion (iar acum de cort) ale lui Ion Grigorescu, pentru că s-a așteptat ca această manevră să aducă un succes la fel de îndoelnic precum cel clamat de curatorii blamați, care au comandat un sondaj ce arăta pavilionul național drept marele câștigător al Bienalei de anul acesta, așa cum aceleași institute de sondare a opiniei publice (desigur, românești!) l-au dat drept președinte al țării pe Mircea Geoană, mai an, pentru o noapte. Și,

la fel cum cel din urmă nu s-a trezit până-n ziua de astăzi, curatorii mitraliați nu s-au trezit

nici când expoziția organizată de ei în Pavilionul României a fost plasată de către publicații

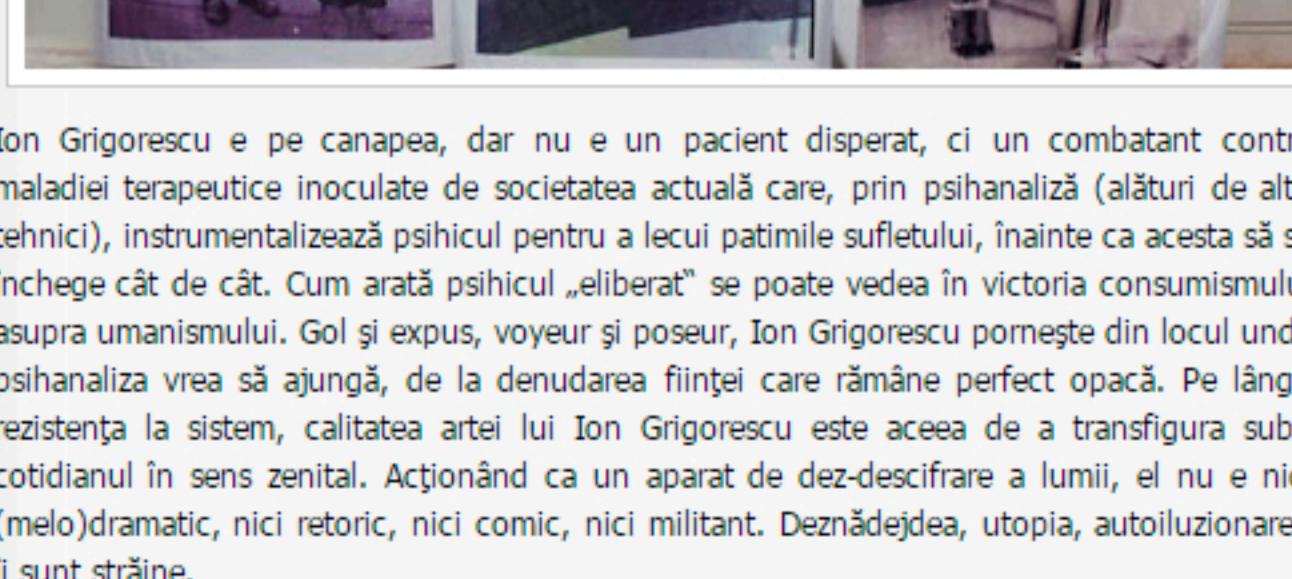
occidentale de profil printre cele mai proaste de la Bienala actuală. Ion Grigorescu nu se amăgește însă cu sondaje. Pesimismul său vitalist, dezordonat, dar consecvent, a fost

alimentat, în intransigența lui, de această nouă ocazie de a se arăta ireductibil, inasimilabil, indezirabil chiar.

Rezistența la sistem este trăsătura fundamentală a artei lui Ion Grigorescu. Alergic la așezări, clarificări și proiecte, el practică o artă refractară. Trecerea prin comunism a lăsat urme adânci asupra sa, iar neîncrederea în sistemul occidental, viziunea anticapitalistă, obstinația religioasă și rigorismul moral l-au transformat într-un campion conservator ce înoată în bazinul radical al mijloacelor artistice avangardiste. Într-o lume artistică în care toți actorii fac „ceea ce trebuie” (navigând pe proiecte, în rețele), Ion Grigorescu face ceea ce nu se cade: arta sa politică antisistem, lejer populistă este, la ora actuală a democrației crizate, mai primejdioasă pentru el însuși (ca personalitate) decât era arta sa politică anticomunistă în vremurile totalitarismului. De aceea, artistul mizează pe propria-i vulnerabilitate ca armă. Cortul diplomatic îl pune în această ipostază: în afara tirajelor din fotografii sale de altădată, (supra)imprimează acum pe suport de pânză ce le transformă-n steaguri vag fălfătoare (cu temele recurente, precum autocircumcizia făcută de artist cu un jungher, acum pe un fundal de reunire politică în cort, sau desenul cu Sugrumanarea Postelnicului Cantacuzino, un fel de autoportret obsesional, prin transfer, ce face referire la strangulare ca interzicere a exprimării), unele filme video recente, precum Somnul (2008), punctează ținta de profunzime a artistului: pătrunderea în mecanismul otrăvit al psihicului actual.

Rudă cu pelcula Start (2010), prezentată la Bienala de la Veneția (în care Ion Grigorescu, gol, aleargă ca un atlet, depășindu-și vîrsta și statutul, până când un cârcel, ca un ghimpe, îi taie avântul și-l reduce/reduce/reduce la ceea ce este: un om care sfidează inerția pentru a cădea mai dureros, ieșind însă din rutină chiar și prin pedepșirea excesului), Somn este o peliculă focalizată tot pe un performance contraperformativ. Dacă, în Start, artistul, ca faraonii egipteni de altădată, dă o probă de viteză și de rezistență pentru a-și justifica prin vitalitate și energie dreptul la autoritate (o probă impusă de supușii-stăpâni, de publicul tiran care vrea ca artistul să fie verde, în vigoare, vînăc Tânăr), în Somn artistul se perpelează, iarăși gol și neajutorat, pe o canapea. Steril, dar deloc panicat, nonanxious, aproape stenic, zbuciumul artistului este tot un fel de exercițiu, o probă de anduranță ca și aceea din Start. Acțiunea afirmă dreptul artistului la neșire și nestare pură, la a nu fi la locul lui, fără ca acest lucru să marcheze vreun exces patologic. Gol și insomniac, artistul nu este nici tulburat, nici pradă patologiei: se frământă fără rost, fără tragicism, fără finalitate, fără nebunie, dar și fără teză. E ca un sport al sinelui solitar care se percepă cu acuitate, o mișcare intrinsec politică a unui ego ce refuză prinderea în schema terapiei psihanalitice.

Ion Grigorescu e pe canapea, dar nu e un pacient disperat, ci un combatant contra maladiei terapeutice inoculate de societatea actuală care, prin psihanaliză (alături de alte tehnici), instrumentalizează psihicul pentru a leuci patimile sufletului, înainte ca acesta să se închege cât de cât. Cum arată psihicul „eliberat” se poate vedea în victoria consumismului asupra umanismului. Gol și expus, voyeur și poseur, Ion Grigorescu pornește din locul unde psihanaliza vrea să ajungă, de la denudarea flinței care rămâne perfect opacă. Pe lângă rezistența la sistem, calitatea artei lui Ion Grigorescu este aceea de a transfigura subit cotidianul în sens zenital. Actionând ca un aparat de dez-descifrare a lumii, el nu e nici (melo)dramatic, nici retoric, nici comic, nici militant. Deznădejdea, utopia, autoiluzionarea îi sunt străine.

Ceea ce rămâne este un exercițiu propriu și totodată universal, căci Ion Grigorescu este uimit de orice, e capabil să trăiască mitic călcătul, spălatul, repararea casei, privirea în gol, contemplarea sexului. Aici rezidă umilința lui profundă, ca și în capacitatea de a nu-și însuși fructul faptei sale, de a nu prospera, de a nu se descurca cu ceea ce face, așa cum se descurcă marii opozanți ai sistemului capitalist, cu mari vile și mari conturi. Întreaga operă a lui Ion Grigorescu se perpelează în nestare, în precaritate, pentru a păstra nealterată impenetrabilitatea ultimă a sinelui, deschis astfel către mister și ferit de închiderea pragmatică în scheme, sisteme și terapii. Credința religioasă, impregnată în opera sa, este un răspuns refractar la idealismul instrumental, terapeutic și paternalist al unei societăți care își eliberează psihic individii pentru a-i face prizonieri conștienți ai consumului. Atacul său la psihanaliză este un atac de fond la instrumentalizare, la idealism, la sistem, la utopia societății regulate administrativ. Iar curatoriul (care este doar părelnic inamicul său acum) este doar un aspect oarecare al instrumentalismului actual. Contra acestuia el luptă în pielea goală, cu arma letală a nesupunerii necivilizate. Iar astfel ieșe din ambalajul securizat și mumificat conceptual („ultimul avangardist”, bla-bla-bla) și trece la contraatac, cu o muniție de ariergardă trasă cu tunuri avangardiste: antiinstrumentalism, antipragmatism, antirationalism, antioccidentalism, anticapitalism, antimeliorism. Mesajul său coincide cu recrudescența politică și culturală a dreptei europene. Nu este vorba despre parada narcisistă și pseudoextremistă a unor veseli brokeri de distopie (precum Tara, de pildă), ci despre un parcurs aspru, intransigent, către centrul înveninat al psihicului actual, acolo unde s-au înșepenit resorturile care dădeau viață existenței așa cum o știuam. //

Cortul diplomatic - Ion Grigorescu, Anetta Mona Chisa, Lucia Tkacova

Salonul de proiecte, 20 octombrie - 30 noiembrie